

Examen- och examensdelsprestationer	2018		2019	
	mål: hela examen	mål: examensdelar	mål: hela examen	mål: examensdelar
Yrkesexamen för företagare	2 749	97	2 820	107
Specialyrkesexamen för företagsrådgivare	611	0	591	3
Totalt	3 360	97	3 411	110

Antalet prestationer för examina och examensdelar, utveckling

Prestationsmängderna för yrkesexamen för företagare och specialyrkesexamen för företagsrådgivare är fortfarande på en utmärkt nivå och prestationsmängderna ökar. De genomsnittliga prestationsmängderna under de två granskningsåren (2018–2019) är 21 procent högre för yrkesexamen för företagare än de genomsnittliga prestationsmängderna under de två år som föregick reformen (2016–2017). Motsvarande ökning för specialyrkesexamen för företagsrådgivare är 14 procent.

Målet för avläggandet av examina i yrkesexamen för företagare är i huvudsak att avlägga hela examen. Prestationer med delexamen som mål utgör dock 8–9 procent av alla prestationer. Specialyrkesexamen för företagsrådgivare avläggs nästan uteslutande så att målet är hela examen.

De mest populära examensdelarna i yrkesexamen för företagare är: Försäljning och marknadsföring (515), Produktifiering (412) och Ekonomiförvaltning (329).

Antalet personer som avlagt specialyrkesexamen för företagsrådgivare har ökat med cirka 14 procent. Är det en bra idé att slopa examen från examenssystemet? Vi har också noterat att antalet avlagda specialyrkesexamina för företagsrådgivare har ökat med cirka 14 procent. Vi undrar fortfarande om det är befogat att ta bort en examen från examenssystemet, vars efterfrågan ökar och som det finns behov av på olika håll i landet. Anordnandet av specialyrkesexamen för företagsrådgivare är mycket koncentrerat till några anordnare, de tre största anordnarnas andel var 86 procent 2018 och 90 procent 2019. Det här kan antas återspegla det att anordnandet av specialyrkesexamen kräver specialkunskaper.

Marginellt avlagda examina och kompetensområden

När man ser på yrkesexamen för företagare enligt kompetensområde, har examensprestationerna minskat något för kompetensområdet för planering och inledande av företagsverksamhet. Detta beror åtminstone till viss del på att de företagartutbildningar som genomförs som arbetskraftsutbildning inte nödvändigtvis innehåller en examen, eftersom en del av dem genomförs som utbildning som handleder för yrkesutbildning utan examen. På motsvarande sätt har prestationerna inom kompetensområdet för utveckling av företagsverksamhet ökat, vilket innebär att ett allt större antal av deltagarna är verksamma företagare.

De bristfälliga (= tomma) uppgifterna i KOSKI-systemet om prestationer i olika kompetensområden försvårar tolkningen av statistiken för respektive kompetensområde. De tomma fälten beror eventuellt på problem med att registrera uppgifter.

Examensdelar från yrkesexamen för företagare avläggs också som en del av någon annan examen. Därför kommer antalet delexamina att öka.

Anordnande av examina

Examen	Anordnartillstånd	Aktiva anordnare
Yrkesexamen för företagare	55	50
Specialyrkesexamen för företagsrådgivare	14	7
INNEHÅLLER INTE EXAMINA SOM ÄR I EN ÖVERGÅNGSTID		

** aktiviteten bestäms utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2018 eller 2019 som tillställts kommissionen. Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta.*

Diskussion

Ändringar i antalet anordnartillstånd

När det gäller yrkesexamen för företagare har anordnartillstånden på grund av att utbildningsanordnare slagits samman minskat med två från 57, det vill säga med 3,5 procent.

Anordnarna av specialyrkesexamen för företagsrådgivare har ökat med en från början av 2018.

UKM har beviljat en ny utbildningsanordnare tillstånd att ordna utbildning från och med den 1 maj 2019.

Ansökan hösten 2018, behandling hos arbetslivskommissionen och positivt utlåtande vid mötet den 4 december 2018.

Anordnande av examina

År 2018 avlades yrkesexamen för företagare: hos 44/56, det vill säga hos 79 procent av utbildningsanordnarna och 2019: hos 37/55, det vill säga 67 procent av utbildningsanordnarna. År 2019 fanns det alltså färre aktiva anordnare än 2018. År 2018 ordnades specialyrkesexamen för företagsrådgivare: hos 7 anordnare, det vill säga 54 procent av utbildningsanordnarna och 2019: hos 6 anordnare, det vill säga 43 procent av utbildningsanordnarna. År 2019 fanns det alltså färre verkliga aktiva anordnare än 2018.

Fördelningen av examens-/examensdelsprestationer mellan utbildningsanordnarna

I yrkesexamen för företagare ordnade de tio största 2018: 69 procent av examina och 2019: 67 procent.

I specialyrkesexamen för företagsrådgivare har examensprestationerna 2019 fördelats jämnare mellan anordnarna än 2018.

Geografisk och språklig täckning vid anordnande av examina

Den geografiska täckningen är god för båda examina inom branschen. Den geografiska fördelningen av anordnarnätet återspeglas naturligtvis i den regionala befolkningsstrukturen. Anordnare av yrkesexamen för företagare finns i alla landskap utom Kajaland. Specialyrkesexamen för företagsrådgivare anordnas i 10 landskap, nätet är dock glest i norra Finland. Den regionala täckningen kompletteras av att ett par utbildningsanordnare ordnar examina i nästan hela landet. Största delen av arrangörerna är finskspråkiga. Det finns sex svenskspråkiga anordnare av yrkesexamen för företagare och två av specialyrkesexamen för företagsrådgivare.

Kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Miljöer där yrkesprov genomförts 2019:

Yrkesexamen för företagare: 422/2 146, det vill säga 19,7 procent av alla yrkesprov genomfördes vid läroanstalterna.

Specialyrkesexamen för företagsrådgivare: 3/257, det vill säga en procent av alla yrkesprov genomfördes vid läroanstalter.

Bedömningen har 2019 genomförts av (examensvis):	YE för företagare	SYE för företagsrådgivare
Inga uppgifter	703	325
Två lärare	62	3
Annan utbildningsanordnare och lärare	5	
Lärare	124	45
Arbetsgivare/företrädare för arbetslivet	2	
Arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och annan företrädare för utbildningsanordnaren	6	
Arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och lärare	2021	221
arbetsgivare/företrädare för arbetslivet, arbetstagare och lärare 1		
Arbetstagare och lärare	3	
Totalt	2927	594

Medeltal i studeranderesponsen inom yrkesutbildning

Examen	startenkät/PUK	slutenkät/yrkesprov
Yrkesexamen för företagare	4,2	4,5
Specialyrkesexamen för företagsrådgivare	3,8	4,3

* granskningsperioden för studeranderespons är 7/2018–9/2019. Bedömningsskala 1–5, där (5) helt av samma åsikt, (4) nästan helt av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) nästan helt av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt.

Diskussion

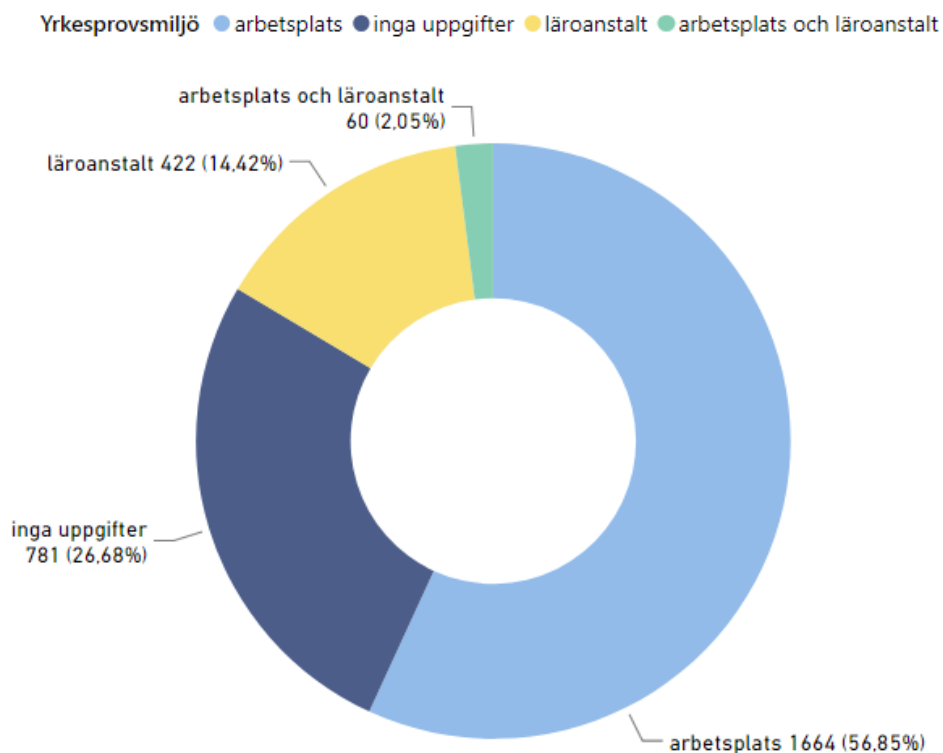
Genomförande av tvåpartsbedömning av kunnande

Bedömningen av kunnande har i regel genomförts enligt anvisningarna om tvåpartsbedömning. Också våra empiriska observationer under besöken ger stöd för detta. Under besöken har man diskuterat hur beslut om bedömning fattas och granskat processen i de dokument som utarbetats. I alla enskilda fall har det konstaterats att bedömningsbeslutet har fattats genom tvåpartsbedömning. Det är synd att en stor del av informationen saknas.

När de uppgifter som saknas räknas bort, har yrkesproven i yrkesexamen för företagare genomförts på arbetsplatsen i 80,3 procent av yrkesproven och på läroanstalten i 19,7 procent av yrkesproven. Antalet under punkten "inga uppgifter" är stort i statistiken, till och med 27 procent, och vi förundrar oss över dess storlek.

Under besöken har man dock alltid kunnat konstatera att kompetensen påvisas i yrkesprov som bygger antingen på utveckling av den egna företagsverksamheten (verksamma företagare/företag) eller på planering och inledande av ett eget företag (nya företagare/företag), det vill säga i arbetsuppgifter på arbetsplatser. Däremot kan bedömningen av en examensdel och beslutet om bedömningen av praktiska skäl genomföras i läroanstaltens lokaler, vilket sedan antecknas som plats för genomförande av yrkesprovet.

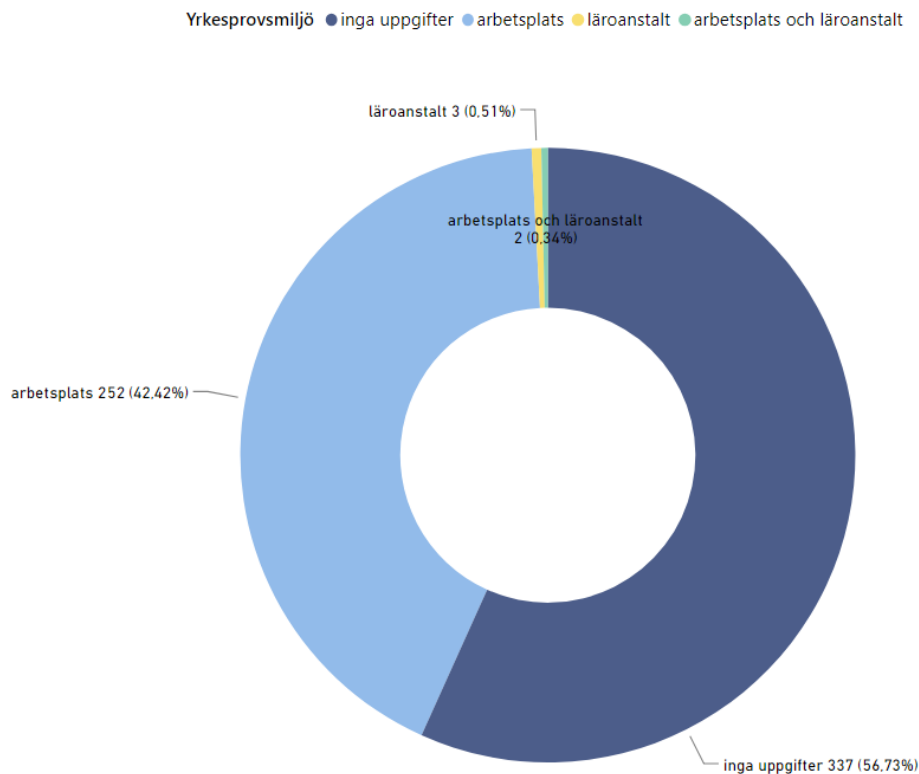
Yrkesexamen för företagare (2019)

När man räknar bort de uppgifter som saknas är platsen där yrkesprov genomförs för specialyrkesexamen för företagsrådgivare entydigt 99 procent på arbetsplatsen, på läroanstalten endast en procent. Andelen inga uppgifter om platsen för genomförande av yrkesprov är stor också för denna examen, 57 procent av alla prestationer. Statistikföringen måste gå att förbättra i detta avseende.

Vid beslut om bedömning av kunskandet i specialyrkesexamen för företagsrådgivare genomförs tvåpartsbedömningen väl. Även här störs dock tolkningen av den stora andelen uppgifter som saknas.

Specialyrkesexamen för företagsrådgivare (2019)

Motiveringar för ordnande av yrkesprov vid läroanstalter

Under besöken har man satt sig in i hur yrkesproven genomförs samt i planerna för bedömning av kunskande utifrån dokumentationen i anslutning till yrkesproven och de diskussioner som förts. På basis av dessa ordnas alla yrkesprov i båda examina på arbetsplatser i autentiska arbetsuppgifter eller arbetsprocesser. Bedömning sker visserligen ofta vid evenemang som ordnas vid läroanstalterna och de kan således ofta felaktigt registreras som plats för genomförande av yrkesprov.

Obs! I KOSKI-systemet finns fortfarande alldeles för många felaktiga registreringar, som syns som saknade uppgifter. Det här måste åtgärdas. Personer som avlägger kompetensområdet för planering och inledande av företagsverksamhet har i regel ännu inte FO-nummer. Detta kan också "förvränga" bilden av yrkesprov som avläggs vid läroanstalten. Dessutom kan de examensdelar som en lärare bedömt vara direkta överföringar som gjorts genom erkännande (till exempel en examensdel från en annan grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen).

Rättelser av bedömning

Arbetslivskommissionen för företagsbranschen har inte fått några begäran om rättelse av bedömning under granskningsperioden 2018–2019.

Planer för bedömning av kunnande

Under 2018–2019 besökte kommissionen sammanlagt fem utbildningsanordnare.

Funktionen av och kvaliteten på planerna för bedömning av kunnande har tydligt förbättrats.

Genomförandet av den personliga tillämpningen i praktiken

Medeltalen för yrkesproven i studeranderesponsen inom yrkesutbildning: yrkesexamen för företagare: medeltal 4,5 (variationsintervall 3,7–5,0) och specialyrkesexamen för företagsrådgivare medeltal 4,3 (variationsintervall 3,8–5,0).

De studerande ger bra respons på båda examina, naturligtvis finns det skillnader mellan olika anordnare. Jämfört med antalet avlagda examina verkar svarsprocenten för studeranderesponsen vara låg. Den är kanske ungefär 30 procent. Responsen/svarsprocenten borde på något sätt höjas. Enkäten i studeranderesponsen lämpar sig med tanke på frågornas innehåll och uppställning inte till alla delar på bästa möjliga sätt för vuxenstuderande. Responsen, som heter AMIS (på finska), är inte lockande för vuxenstuderande och beskriver inte målgruppen. Vi föreslår en namnändring av AMIS-responssystemet så att det bättre lämpar sig för vuxenstuderande (som ofta har akademisk bakgrund).

God praxis

Handledningen av studerande är bra och effektiv. Handledningen har en bra skriftlig anvisning för hur den personliga utvecklingsplanen för kunnandet ska utarbetas.

Yrkesproven ordnas på arbetsplatserna i praktiska arbetsuppgifter.

Samarbetet med arbetslivet fungerar bra.

Utvecklingsområden i utbildningsanordnarnas verksamhet

Utarbetande av examensspecifik personlig utvecklingsplan för kunnandet.

Utveckling av handledning i planering av personlig utvecklingsplan för kunnande.

Vidareutveckling av personlig tillämpning.

Ökad svarsaktivitet i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen (AMIS-responssystemet).

Hur väl fungerar examensgrunderna

Diskussion

Examengrundernas arbetslivsmotsvarighet

Grunderna för yrkesexamen för företagare har upplevts som en fungerande helhet av utbildningsanordnarna. Det finns dock behov av att uppdatera och göra grunderna mera aktuella (digimarknadsföring m.m.).

Det finns fortfarande ett behov av specialyrkesexamen för företagsrådgivare. Det har ju kommit många önskemål både från de studerande och utbildningsanordnarna om ändringar i grunderna. Examensprestationerna har stigit, såsom beskrivs ovan.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

Valfriheten förverkligas mycket bra för båda examina.

De mest populära valfria examensdelarna i yrkesexamen för företagare är: Försäljning och marknadsföring (515), Produktifiering (412) och Ekonomiförvaltning (329). Alla valbara examensdelar i företagsexamen har valts i de examina som avlagts. Dessutom har examensdelar från upp till tio (10) andra examina valts till examensdelar.

Det finns fortfarande ett behov av **specialyrkesexamen för företagsrådgivare**. Det har kommit önskemål både från de studerande och utbildningsanordnarna om ändringar i grunderna. Examensprestationerna och antalet utbildningsanordnare/läroanstalter med över 10 examina har ökat under granskningsperioden 2018–2019. Det finns tre valbara examensdelar. Den mest populära är Utveckling av företagsrådgivningstjänsterna (173), följd av Utveckling av nätverkande (41). Examensdelen Utveckling av

företagsrådgivningsorganisationen har valts 15 gånger 2019; denna examensdel har ju planerats för chefer för rådgivningsorganisationer.

Examensdel	Examensdelar
Utnyttjande av den miljö där företagsrådgivning bedrivs	184
Genomförande och utveckling av företagsrådgivning	181
Utveckling av företagsrådgivningstjänsterna	173
Utveckling av nätverkande	41
Utveckling av företagsrådgivningsorganisationen	15
Totalt	594

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Arbetslivskommissionen har inte fått några frågor om ytterligare anvisningar och frågan har inte heller tagits upp under våra besök.

Erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar

Under Arbetslivskommissionen för företagarsektorns verksamhetsperiod har det inte kommit nya examensgrunder.

Vår hälsning till Utbildningsstyrelsen är att vi önskar att examensdelar i yrkesexamen för företagare utnyttjas när studievägarna för andra examina byggs upp.